

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.579293

Geliş Tarihi (Received): 18.06.2019

Kabul Tarihi (Accepted): 06.06.2020

Online Yayın Tarihi (published): 30.06.2020

İLK VE ACIL YARDIM ÖNLİSANS PROGRAMI ÖĞRENCİ VE MEZUNLARININ SPORA YÖNELİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Azade SARI^{1*} , Seçil TAYLAN²

¹Çukurova Üniversitesi Abdi Sütcü Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, ADANA

²Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, ANTALYA

Öz: Hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinde acil tıbbi müdahale yetkisi olan ve bu yetkiyi hastaneye ulaşıncaya kadar devam ettiren meslek mensupları “İlk ve Acil Yardım Teknikeri” olarak tanımlanmaktadır. Sağlık Bakanlığı’nın 26 Mart 2009 tarihli “Ambulans ve Acil Bakım Teknikerleri ile Acil Tıp Teknisyenlerinin Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Tebliği”ne göre, ilk ve acil yardım teknikerlerinin tıbbi görev, yetki ve sorumlulukları içerisinde fiziksel kondüsyon gerektiren “endotrakeal entübasyon, kardiyopulmoner resüsitasyon ve defibrilasyon yapmak, uygun taşıma tekniklerini bilmek ve uygulamak” maddeleri vardır. İlk ve acil yardım teknikerlerinin mesleklerini daha iyi icra edebilmeleri için iyi bir ruh sağlığına ve kondüsyona sahip olmaları gereklidir. Bu nedenle bizim programımızda 4 yarıyıl boyunca beden eğitimi ve vücut geliştirme dersi verilmektedir. Bu çalışmada ilk ve acil yardım teknikerliği öğrenci ve mezunlarının spora yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlandı. Araştırma bir üniversitenin İlk ve Acil Yardım Programında mevcut ve mezun öğrencileri ile tanımlayıcı tipte yapıldı. Araştırmada öğrenciler üç ayrı grup olarak değerlendirilerek tabakalı örnekleme yöntemi kullanıldı. Veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve Spora Yönelik Tutum Ölçeği” ile toplandı. Her üç grubun ölçek alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı bir fark saptanmadı. 18-23 yaş öğrencilerin psikososyal gelişme ve spora uyumlarının, zayıf ve normal kilolu öğrencilerin psikososyal gelişimlerinin, bekâr öğrencilerin zihinsel gelişimlerinin, sosyal güvencesi olanların ve eforlu uygulamalar için spor yapmanın gerekli olduğunu düşünen öğrencilerin ölçeğin tüm alt boyut ve toplamının ve düzenli spor yapanların psikososyal gelişimlerinin ve spora yönelik tutumlarının yüksek olduğu belirlendi. Spor yapmanın spora yönelik tutumu, psikososyal, fiziksel ve zihinsel gelişmelerini olumlu etkilediği saptandı.

Anahtar Kelimeler: Spor, tutum, üniversite öğrencisi

DETERMINING THE ATTITUDES OF FIRST AND EMERGENCY AID PROGRAMME STUDENTS AND ALUMS TOWARDS SPORTS

Abstract: Healthcare professionals who care authority of emergency medical intervention in pre-hospital emergency health services and continue this authority until they reach the hospital are called “First and Emergency Aid Technician”. According to the Ambulance and Emergency Aid Technicians and Emergency Medicine Technicians Working Principles and Procedures of Ministry of Health dated March 26, 2009, medical practice, authority and responsibility of the first and emergency aid technicians includes “performing endotracheal intubation, cardiopulmonary resuscitation and defibrillation, having the knowledge of and applying appropriate transport techniques” which requires physical condition. First and emergency aid technicians need to have a good mental health and a good condition to perform their professions better. For this purpose, in our programme, physical education and bodybuilding courses are given for 4 semesters. The aim of the study is to evaluate the attitudes of First and Emergency Aid Technician students and alums towards sports. The research was carried out in a descriptive type with current and graduate students in the First and Emergency Aid Programme of a university. By using stratified sampling method, students were evaluated as three different groups. There was no significant difference between sub-scale and total scores of the scale of the first, second class and graduate students. Psychosocial development of 18- 23 age students and their adaptation to sports, psychosocial development of thin and normal weight students, the mental development of single students, students who have social security and thinking that sports is necessary for exercises requiring effort entire sub-scale and total scores of the scale and psychosocial development of the student who regularly do sports and the attitudes towards the sports were determined to be high. Doing sport was found to affect positively of the students psychosocial, physical and mental developments and attitudes.

Key Words: Sports, attitude, undergraduate students

GİRİŞ

Dünyada birçok ülkede Paramedik, ülkemizde ise “İlk ve Acil Yardım Teknikeri” olarak bilinen meslek üyeleri işleri gereği kas- iskelet sistemi bozuklukları açısından risk altındadırlar (Önal, 2015; Yıldırım ve Gerdan, 2017). Hızlı davranmayı gerektiren acil müdahaleler sırasında vücut postürünü yanlış kullanma ya da zayıf kas yapısına sahip olma gibi durumlar bu riskin artmasına sebep olan faktörlerdir (Plat ve ark., 2011). Mesleki maruziyetlerden kaynaklanan olumsuz sağlık etkilerinin erken tespiti ve uygun önleyici tedbirlerin acilen alınması oldukça önemlidir (Kow ve Aw, 2003).

Önleyici tedbirler kapsamında öğrencilerin İlk ve Acil Yardım önlisans programına kabul edilebilmeleri için Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi kılavuzunun “Özel Koşul ve Açıklamalar” bölümünün 233. maddesini sağlamaları gerekmektedir. Bu madde, sağlıklı beden ve ruh sağlığına sahip olduklarını belgelemeleri ile ilgilidir. Bu maddeye göre programa alınacak erkek öğrencilerde 165 cm’den, kız öğrencilerde 160 cm’den kısa olmama, boy uzunluklarının son iki rakamından en çok 5 fazla veya 15 noksan kilo ağırlığında olma şartı bulunmaktadır. Ayrıca programa başvuran öğrenciler, kurtarma ve taşıma işlerinde iki kişilik bir ekipte çalışırken sedyedeki bir hastayı ekip arkadaşı ile birlikte taşıyabilecek beden- fizik yeterliliğine ve mesleklerini etkin bir şekilde sürdürebilmeleri için yeterli bir kondüsyona sahip olmaları gerekmektedir (Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2018).

Genç yaş grubunda fiziksel ve ruhsal yönden eğitimin önemli bir parçası olan spor, “Beden eğitimi ve spor” başlığı altında ders programlarında yer almaktadır (Kayısoğlu ve Yüksel, 2016). Üniversite yılları öğrencilerin ailelerinden ayrıldıkları, bağımsızlıklarını yeni kazandıkları, vücuttaki hızlı değişimler ve birbiriyle ilişkili değişikliklerle karakterize, zihinsel gelişim ve sosyal ilişkiler açısından dinamik bir ara dönemdir (Pullman ve ark., 2009). Bu ara dönemde öğrencilerin aday oldukları mesleğin gerekliliği ve bu mesleği icra ederken sağlıklarını korumaları için spor yapmalarının önemini fark etmeleri oldukça önemlidir. Öğrencilere eğitim süreçleri boyunca; ruhsal, fiziksel ve sosyal gelişimlerini destekleyen aktivitelerin yer aldığı ve seçmeli dersler kategorisinde bulunan Beden Eğitimi ve Vücut Geliştirme Derslerini almaları önerilmektedir (<http://ebs.cu.edu.tr/index.php>). Bu derslerin amacı öğrencilerin kaslarını geliştirmenin ötesinde mezuniyet sonrası dönemde de davranış değişikliği oluşturmak ve spor yapmayı onların yaşamlarının bir parçası haline getirmektir (Türkmen ve ark., 2010). Ancak bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi ile kas iskelet sistemi hasarlarının önlenebileceği veya en aza indirilebileceği düşünülmektedir.

Yaşam boyunca düzenli bir şekilde yapılan spor aktiviteleri, kişinin efor karşısında dayanıklı bir vücuda sahip olmasını sağlar (Türkmen ve ark., 2010). Teknolojinin bu kadar ilerlemesine karşın hastane öncesi alanda çalışan sağlık personelleri, hastaları kurtarma ve taşıma görevlerini kendi fiziksel kondüsyonları ile uygulamak zorundadırlar (Şener ve ark., 2018; Türkmen ve ark., 2010; Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu 2018). Bu durum, hastane öncesi alanda çalışan sağlık personellerinin düzenli olarak spor yapma gerekliliklerine işaret etmektedir (Türkmen ve ark., 2010). Bu konuyla ilgili olarak Kızıl ve arkadaşlarının (2016) 81 ambulans çalışanıyla yaptığı bir çalışmada ambulans çalışanlarının %15’inde bel fitiği, %6’ında boyun fitiği ve %4’ünde kronik kol ağrısı tespit edilmiştir (Kızıl ve ark., 2016). 2000-2010 yılları arasında Maguire ve arkadaşlarının (2014) 6728 paramedik ile yaptığı retrospektif bir çalışmada ise paramediklerin %44’ünün objeleri kaldırırken, indirirken veya taşırken, %16’sının ise aktarma sırasında kas zorlanmasına maruz kaldıkları bulunmuştur (Maguire ve ark., 2014).

Okullarda sportif faaliyetlere katılımın akademik başarı ve öğrenci memnuniyeti üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır (Göktaş ve Şentürk, 2019; Kayısoğlu ve Yüksel, 2016). Ancak yaşam kurtarmada, fiziksel kondüsyonun bu kadar önemli olduğu bir meslek grubunda, fiziksel parametrelere ait yeterli sayıda çalışma literatürde bulunmamaktadır. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı; ilk ve acil yardım teknikerliği öğrenci ve mezunlarının spora yönelik tutumlarının değerlendirilmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma 25 Ocak- 30 Ağustos 2017 tarihleri arasında bir üniversitenin I., II. sınıf öğrencileri ve aynı ilde çalışan mezun öğrencileri ile tanımlayıcı tipte yapıldı.

Araştırma Grubu

Araştırmanın yapıldığı üniversitede 58 öğrenci I. sınıf, 63 öğrenci II. sınıf öğrencisi olarak kayıtlıdır. Ayrıca aynı ilde çalışan 101 mezun öğrenci bulunmaktadır.

Araştırmada I. sınıf, II. sınıf ve mezun öğrenciler üç ayrı grup olarak değerlendirildi ve her grubun kendi içinden örneklem seçimine gidilen tabakalı örnekleme yöntemi kullanıldı. Minimum örneklem büyüklüğü kontrolünde; prevalans %50, hata payı ± 5 ve %95 güven aralığında I. sınıf öğrenci grubundan en az 50, II. sınıf öğrenci grubundan en az 53, mezun öğrenci grubundan ise en az 81 öğrenciye ulaşılması gerekmektedir (Başaran Y.K., 2017). Araştırmada çalışmaya katılmayı kabul eden I. sınıflardan 50, II sınıflardan 61, mezun öğrenci grubundan ise 91 öğrenci ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak anket formu uygulandı ve her üç grupta da yeterli örneklem sayısına ulaşıldı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin ve mezunların tanıtıcı özelliklerini içeren, “Kişisel Bilgi Formu” ve öğrencilerin spora yönelik tutumlarını belirlemek için “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” kullanıldı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen; sosyo- demografik ve tanıtıcı özellikleri içeren 15 soru ve spora ilişkin tutum ve davranışları içeren 4 sorunun yer aldığı toplam 19 sorudan oluşan anket formudur.

Spora Yönelik Tutum Ölçeği: Koçak tarafından (2014) geliştirilen ölçek, 22 maddeden ve Psikososyal Gelişme (İlk 12 madde), Fiziksel Gelişme (12-18. maddeler) ve Zihinsel Gelişme (19-22 maddeler) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır (Koçak, 2014). Ölçek puanları alt boyutları oluşturan maddelerin toplanıp madde sayısına bölünmesi ile bulunur. Ölçeğin bütününe ilişkin iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa değeri 0.891 olarak belirtilmiştir. Çalışmada ölçeğin bütününe ilişkin iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa değeri bütününe ilişkin 0.87, psikososyal gelişme alt boyutu için 0.92, fiziksel gelişme alt boyutu için 0.82, zihinsel gelişme alt boyutu için ise 0.89 olarak saptandı.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 23.0 (Statistical Package of Social Science) programında değerlendirildi. Değişkenler için tanımlayıcı istatistikler ortalama \pm standart sapma olarak verildi. I. sınıf, II. sınıf ve mezun öğrenci gruplarının istatistiksel analizinde Kolmogorov- Smirnov testi ile normal dağılım gösterdiği saptandı. Gruplar arası değişkenlerdeki farkları karşılaştırmada tek

yönlü varyans analizi (ANOVA), gruplar arası ölçek toplam puanları ile diğer değişkenlerdeki farkları karşılaştırmada iki yönlü varyans analizi kullanıldı. Farklılığa neden olan grubun tespitinde ise post- hoc Tukey testi kullanıldı. İstatistiksel analizde Kolmogorov- Smirnov testi sonucunda eğitim dışı diğer değişkenlerin (yaş, BKİ, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, sosyal güvence, yaşanılan yer, gelir düzeyi, çalışma saatleri, çalışma durumu, beden eğitimi ve eforlu uygulamalar ile ilgili görüşler, düzenli spor yapma durumu) normal dağılıma uygunluk göstermediği saptandı. Verilerin iki grup arası değerlendirmelerinde Mann Whitney U testi, ikiden fazla grup arası değerlendirmelerinde Kruskal Wallis testi kullanıldı. Farklılığa neden olan grubun tespitinde ise çoklu karşılaştırma test istatistiklerinden örneklem sayısı eşit olmayan durumlarda post-hoc Games Howell testi kullanılmaktadır (Kayri, 2009). Çalışmada da post-hoc Games Howell testi yapılmıştır. Sonuçlar $\alpha= 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan mevcut ve mezun öğrencilerin yaşları, beden kitle indeksleri, cinsiyetleri, medeni durumları, çocuk sahibi olma durumları, çalışma durumları değerlendirildiğinde istatistiksel olarak aralarında anlamlı fark olduğu saptandı. Yapılan ileri analizde anlamlı durumların yaşa göre 24- 29 yaşları arasındaki mezun öğrencilerden; beden kitle indeksine göre fazla kilolu ve obez mezun öğrencilerden, cinsiyetlerine göre II. sınıf kadın öğrencilerden, medeni durumlarına göre evli mezun öğrencilerden; çocuk sahibi olma durumlarına göre çocuk sahibi mezun öğrencilerden kaynaklandığı belirlendi. Mezun öğrencilerin çoğunlukla hastane acil servislerinde çalıştığı ve anlamlılığın bu gruptan kaynaklandığı saptandı. Mezun öğrencilerin %97,3'ünün beden eğitimi derslerinin gerekli olduğu görüşünde olduğu diğer gruplara göre bu görüşün yüksekliğinin istatistiksel anlamlılığı olumlu etkilediği belirlendi ($p<0,01$; Tablo 1).

Tablo 1. Tanımlayıcı özellikler

		I. sınıf (n=50) X±SD	II. Sınıf (n=61) X±SD	Mezun (n=91) X±SD	
Yaş ortalaması		20,36±2.83	20,67±2.07	23.48±3.21	
Yaş	Y18-23	44 (%88.0)	57(%93.4)	52(%57.1)	
	24-29	5(%10,0)	3(%4.9)	33(%36.3)	
	30-34	1(%2.0)	1(%1.6)	6(%6.6)	
	X ²	32.184			
	p	0,001			
BKİ (Beden Kitle İndeksi)	BKİ Ortalama	21.76±2.83	21.44±2.99	22.95±3.26	
	Zayıf	3(%6.0)	8(%13.1)	3(%3.3)	
	Normal Kilolu	40(%80)	45(%73.8)	67(%73.6)	
	BKİ (Beden Kitle İndeksi)	Fazla Kilolu	7(%14.0)	8(%13.1)	18(%19.8)
	Obez	0(%0,0)	0(%0,0)	3(%3.3)	
X ²	12.236				
p	0,04				
Cinsiyet	Kadın	33(%66.0)	54(%88.5)	39(%42.9)	
	Erkek	17(%34.0)	7(%11.5)	39(%42.9)	
	X ²	17.003			
	p	0,000			

Tablo 1. Tanımlayıcı özellikler (Devamı)

		I. sınıf (n=50) X±SD	II. Sınıf (n=61) X±SD	Mezun (n=91) X±SD
Medeni Durum	Bekar	47(%94.0)	50(%82.0)	24%26.4)
	Evli	3(%6.0)	11(%18.0)	67(%73.6)
	X ²	79.156		
	p	0,000		
Çocuk sahibi olma	Evet	1(%2.0)	0(%0,0)	18(%19.8)
	Hayır	49(%98.0)	61(%100,0)	73(80,2)
	X ²	21.045		
	p	0,000		
Gelir Düzeyi	Gelir gidere denk	22(%44.0)	28(%45.9)	24%26.4)
	Gelir giderden az	28(%56.0)	32(%52.5)	67(%73.6)
	Gelir Giderden fazla	0(%0,0)	1(%1.6)	0(%0,0)
	X ²	8.199		
p	0,061			
Sosyal Güvence	Evet	39(%78.0)	54(%88.5)	85(93.4)
	Hayır	11(%22.0)	7(%11.5)	6(%6.6)
	X ²	5.593		
	p	0,092		
Yaşanılan yer	Evde Ailemle	32(%64.0)	45(%73.8)	67(%73.6)
	Evde arkadaşlarımla	3(%6.0)	5(%8.2)	12(%13.2)
	Evde yalnız	3(%6.0)	2(%3.3)	8(%8.8)
	Yurtta	10(%20,0)	6(%9.8)	1(%1.1)
	Lojmanda	2(%2.2)	3(%4.9)	3(%3.3)
	X ²		6.656	
	p		0,075	

Mevcut ve mezun öğrencilerin çalışma durumları değerlendirildiğinde istatistiksel olarak aralarında anlamlı fark olduğu saptandı. Mezun öğrencilerin çoğunlukla hastane acil servislerinde çalıştığı ve anlamlılığın bu gruptan kaynaklandığı saptandı. Mezun öğrencilerin %97,3'ünün beden eğitimi derslerinin gerekli olduğu görüşünde olduğu, diğer gruplara göre bu görüşün yüksekliğinin istatistiksel anlamlılığı olumlu etkilediği belirlendi ($p < 0.01$; Tablo 2).

Tablo 2. Çalışma durumu ve spora yönelik görüşlerin dağılımı

		I. sınıf (n=50) X±SD	II. Sınıf (n=61) X±SD	Mezun (n=91) X±SD
Çalışma saatleri	24 saatlik nöbet	5(%10,0)	7(%11.5)	53(%58.2)
	16 saatlik nöbet	7(%14.0)	18(%29.5)	14(%15.4)
	8 saatlik nöbet	1(%2.0)	12(%19.7)	11(%12.1)
	X ²		6.522	
p		0,096		
Çalışma Durumu	Hayır	37(%74.0)	24(%39.3)	13(%14.3)
	Hastane Öncesi Alan	3(%6.0)	3(%4.9)	2(%2.2)
	Hastane Acil Servis	4(%6.0)	14(%23.0)	47(%51.6)
	Hastane Acil Dışı	3(%6.0)	17(%27.9)	9(%9.9)
	servisler			
	Sağlık Dışı Alan	3(%6.0)	3(%4.9)	20(%22.0)
	Çalışmayan	37(%74.0)	24(%39.3)	13(%14.3)
X ²		76.533		
p		0,000		

Tablo 2. Çalışma durumu ve spora yönelik görüşlerin dağılımı (devamı)

		I. sınıf (n=50) X±SD	II. Sınıf (n=61) X±SD	Mezun (n=91) X±SD
Beden Eğitimi Derslerinin Gerekliliği Görüşü	Mesleğimi uygularken sağlığım için gerekli	38(%76.0)	46(%75.4)	89(%97.3)
	Zayıf ve fit olmak için gerekli	1(%2.0)	2(%3.3)	1(%1.1)
	Zaman olmadığı için gerekli değil	11(%22.0)	13(%21.3)	1(%1.1)
	X ²		11.247	
	p		0,000	
Eforlu uygulamalarda sporun gerekliği görüşü	Evet	49 (%98.0)	58(%95.4)	90(%98.9)
	Hayır	1(%2.0)	3(%4.9)	1(%1.1)
	X ²		2.296	
	p		0,322	
	Düzenli Spor Yapma	Evet	13(%26.0)	7(%11.5)
Hayır		37 (%74.0)	54(%88.5)	67(%73.6)
X ²			5.451	
p			0,065	

Çalışmaya alınan I. sınıf, II sınıf ve mezun öğrencilerin ölçek alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı bir fark saptanmadı ($p>0.05$; Tablo 3). Öğrencilerin en yüksek fiziksel gelişim alt boyutundan, en düşük ise zihinsel gelişim alt boyutundan puan aldıkları belirlendi (Tablo 3).

Tablo 3. Ölçek alt boyut ve toplam puan dağılımları

	Ölçek alt boyut ve toplam puan Mean-Max	I. sınıf (n=50) X±SD	II. Sınıf (n=61) X±SD	Mezun (n=91) X±SD
Psiko-sosyal Gelişme Alt Boyutu	1-5	4.07±0,92	3.94±0,79	3.95±0,71
F		0,428		
p		0,652		
Fiziksel Gelişme Alt Boyutu	2-5	4.38±0,66	4.38±0,63	4.32±1.05
F		0,130		
p		0,878		
Zihinsel Gelişme Alt Boyutu	1-5	3.99±1.01	3.80±1.06	3.67±0,86
F		1.180		
p		0,166		
Ölçek Toplam	1.41-5	4.14±0,79	4.04±0,73	3.97±0,64
F		0,859		
p		0,425		

Çalışmaya katılan tüm öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile ölçek alt boyut ve toplam puanları değerlendirildi. Spora yönelik tutum ölçeğinin genel ve alt boyut puanlarının cinsiyet, çocuk sahibi olma, gelir düzeyi, çalışma saatleri, yaşanan yer ve beden eğitimi derslerinin gerekliği görüşü değişkenlerine göre istatistiksel olarak etkilenmediği saptandı.

Yaş değişkenine göre, psikososyal gelişme ve ölçek toplam puanlarında anlamlı fark olduğu ($P=0,019$; $P=0,011$), yapılan ileri analizde bu farkın 18- 23 yaş öğrencilerin psikososyal gelişmelerinin ve spora yönelik genel tutumlarının daha iyi olmasından kaynaklandığı belirlendi (Tablo 4).

Tablo 4. Tanımlayıcı özellikler ve spor konusundaki görüş ve tutumların ölçek alt boyut ve toplam puanlarına göre dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	Ölçek Toplam Puan			
	Psiko-sosyal Gelişme X±SD P value	Fiziksel Gelişme X±SD P value	Zihinsel Gelişme X±SD P value	Ölçek Toplam X±SD P value
Yaş				
18-23 yaş	4.33±0,55	4.57±0,53	4.45±0,84	4.42±0,45
24-29 yaş	3.97±0,80	4.33±0,64	3.78±0,98	4.03±0,72
30-35 yaş	3.86±0,82	4.15±0,63	3.77±0,91	3.92±0,67
KW	9.898	3.172	2.199	11.144
p	0,019	0,366	0,532	0,011
Beden Kitle İndeksi				
Zayıf	4.01±0,77	4.14±0,42	3.60±1,03	3.72±0,43
Normal kilolu	4.01±0,82	4.32±0,66	3.79±1,01	4.05±0,74
Fazla kilolu	3.56±0,44	4.37±0,60	3.81±0,80	4.07±0,66
Obez	3.81±0,8	4.33±0,44	3.92±0,29	4.19±0,2
KW	8.735	3.539	0,647	5.806
p	0,033	0,316	0,886	0,121
Medeni Durum				
Bekâr	3.99±0,83	4.35±0,62	3.91±1,00	4.07±0,73
Evli	3.96±0,74	4.26±0,66	3.59±0,89	3.97±0,67
MW-Up	-0,470	-0,953	-2.807	1.115
	0,638	0,340	0,005	0,265
Sosyal Güvence				
Yok	3.92±0,80	4.27±0,65	3.72±0,97	3.98±0,71
Var	4.40±0,54	4.65±0,42	4.27±0,77	4.45±0,49
MW-U	1405	1325	1455	1318
p	0,006	0,002	0,011	0,002
Çalışma alanı				
Hastane öncesi alan	4.37±0,54	4.72±0,32	4.47±0,57	4.48±0,45
Hastane acil servis	4.04±0,611	4.23±0,56	3.77±0,76	4.04±0,54
Hastane diğer servisler	4.02±0,86	4.45±0,52	3.87±1,02	4.11±0,74
Sağlık dışı alan	3.66±0,77	4.12±0,72	3.38±0,97	3.73±0,71
KW	10,365	10,018	11,364	10,635
p	0,014	0,018	0,010	0,014
Eforlu uygulamalar için sporun gerekliliği görüşü				
Evet	3.99±0,79	4.33±0,64	3.81±0,95	4.05±0,71
Hayır	3.33±0,66	3.90±0,35	2.80±1,09	3.39±0,55
MW-U	-2.057	-1.980	0,032	2.307
p	0,040	0,048	0,032	0,021
Düzenli spor yapma				
Evet	4.19±0,74	4.35±0,64	3.97±0,79	4.19±0,66
Hayır	3.92±0,79	4.30±0,64	3.73±1,01	3.99±0,72
MW-U	-2.278	-0,422	-1,219	-1.708
p	0,023	0,673	0,223	0,088

Beden kitle indeksine göre psikososyal gelişme puanlarında anlamlı fark olduğu ($p=0,033$), yapılan ileri analizde bu farkın zayıf ve normal kilolu öğrencilerin psikososyal gelişmelerinin daha iyi olmasından kaynaklandığı belirlendi (Tablo 4). Medeni durum değişkenine göre bekâr öğrencilerin zihinsel gelişmelerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi ($p=0,005$, Tablo 4). Sosyal güvence değişkenine göre sosyal güvencesi olan öğrencilerin ölçeğin tüm alt ve toplam boyutlarında anlamlı şekilde daha iyi oldukları belirlendi ($p=0,006$; $p=0,002$; $p=0,011$; $p=0,002$, Tablo 4). Çalışma alanı değişkenine göre ölçeğin tüm alt ve toplam boyutlarında farkın anlamlı olduğu belirlendi ($p=0,014$; $p=0,018$; $p=0,010$; $p=0,014$). Yapılan ileri analizde

anlamlılığın psikososyal gelişim alt boyutunda sağlık dışı alanda çalışan öğrencilerin psikososyal gelişimlerinin olumsuz etkilenmesinden, ölçeğin diğer alt boyutlarında ve toplamında ise anlamlılığın hastane öncesi alanda çalışan öğrencilerin fiziksel ve zihinsel gelişim ve spora yönelik tutumlarının olumlu etkilenmesinden kaynaklandığı saptandı (Tablo 4). Eforlu uygulamalar için spor yapmanın gerekli olduğunu düşünen öğrencilerin ölçeğin tüm alt boyutlarından ve ölçek toplamından anlamlı şekilde yüksek puan aldığı belirlendi. ($p=0,040$; $p=0,048$; $p=0,032$; $p=0,021$, Tablo 4). Düzenli spor yapan öğrencilerin psikososyal gelişimlerinin ve spora yönelik tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p=0,023$; $p=0,088$, Tablo 4).

TARTIŞMA VE SONUÇ

İlk ve acil yardım teknikerlerinin yaşam kurtarıcı acil müdahaleler ve hasta kaldırma- taşıma esnasında kas iskelet sistemi yeterliliğine sahip olmaları ve bu sistemleri doğru kullanmaları gerekmektedir. Bu gereklilik kendi sağlıklarını korumaları ve mesleki yeterlilikleri açısından önemlidir (Crawford, 2007; Crill ve Hostler, 2005; Jones ve Lee, 2005;). Çalışma kapsamına alınan I. sınıf, II sınıf ve mezun öğrencilerin ölçek alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı bir fark saptanmadı. Öğrencilerin tüm alt boyut ve toplamından yüksek puan aldıkları ve en yüksek fiziksel gelişim alt boyutundan puan aldıkları belirlendi. Bu sonuç mevcut ve mezun öğrencilerin spora yönelik tutumları açısından benzer düşüncede olduklarını, spor yapma fikri açısından öğrencilerin yüksek eğilimde bulduklarını göstermektedir. Göksel ve arkadaşları (2017) ve Şentürk (2015) tarafından 2014 yılında geliştirilen başka bir spora yönelik tutum ölçeği kullanarak üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarını karşılaştırmışlardır. Bu karşılaştırma çalışmasında; sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Göksel ve ark., 2017; Şentürk, 2015). Koçak'ın (Koçak, 2014) bir üniversitenin hazırlık öğrenimi gören öğrencileri ile yaptığı çalışmada özellikle fiziksel gelişim alt boyutunun düşük olduğuna dikkat çekilmektedir. Çalışmada öğrencilerin spora yönelik tutumlarının diğer çalışmadan farklı ve yüksek olmasının nedeninin okudukları bölüm, meslekleri ve kendi sağlıkları açısından sporun gerekliliğinin farkında olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sosyal açıdan insanın kendisini geliştirmesine destek olan spor, aynı zamanda kişinin ruhsal ve fiziksel sağlığının korunmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmada yaş değişkenine göre 18- 23 yaş aralığındaki gençlerin psikososyal gelişmelerinin ve spora yönelik genel tutumlarının daha iyi olduğu daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yaş grubunda yer alanların çoğunluğunun hala mevcut öğrenci konumunda olması başka bir deyişle kampüs yaşamının devam etmesi, bu olumlu yansımanın nedeni olarak düşünülmektedir. Literatürde üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının yaş değişkenine göre farklılık göstermediği başka çalışmalara da rastlanmıştır (Göksel ve ark., 2017, Koçak, 2014; Türkmen ve ark., 2016). Çalışmanın farklı sonucunun mezun öğrencilerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu durum, mezuniyet sonrası aktif ve sosyal kampüs yaşamından uzaklaşmanın doğal bir sonucudur.

Yirmili yaşlar, kişilerin beden algısı yönünden hassas oldukları dönem olarak değerlendirilebilir. Çalışmada beden eğitimi derslerinin gerekli olduğunu düşünen mevcut ve mezun öğrencilerin bu gerekliliğin nedenini, meslekleri, sağlıkları ve ayrıca zayıf ve fit görünmek olarak belirttikleri belirlendi. Ayrıca çalışmada zayıf ve normal kilolu öğrencilerin psiko-sosyal gelişmelerinin daha iyi olduğu görüldü. Bir hastalık ya da beslenme ile ilgili yetersizlik olması durumu dışında zayıf ve normal kişilerin yemelerine rağmen kilo almamalarının nedeninin enerjik, çok hareketli olmalarından kaynaklandığı belirtilmektedir (Yıldırım Baş ve ark., 2016). Başka bir deyişle fiziksel aktivite azlığı kilo alımını etkileyen önemli faktörlerden biridir (Arabacı ve Çankaya, 2007). Literatürde obez kişilerin psikiyatrik

hastalık açısından risk düzeyinin daha yüksek olduğuna dikkat çekilmektedir (Cerit ve ark., 2006; Deveci ve ark., 2005; Eren ve Erdi, 2003; Lin ve ark., 2013). Beden algısının çok önemli olduğu bu yaşlarda psikososyal açıdan iyi olmanın bir yolu fiziksel açıdan fit görünmektir. Mesleklerinin ve fiziksel sağlıklarının gerekliliğinin yanında psikososyal iyilikleri için enerjik ve fiziksel açıdan hareketli olmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde sosyal güvencenin olmaması ve refah düzeyinin düşük olması, kişinin kendini yeterince güvende hissetmemesi ile paralel düşünülebilir. Sosyal güvencenin olmama durumunun ölçeğin tüm alt boyutlarını olumsuz etkilediği belirlendi. Yapılan bir çalışmada sosyal güvenceleri orta sınıf ve üzerinde olan öğrencilerin spora karşı tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı olmasa da daha olumlu olduğuna dikkat çekilmektedir (Singh ve Devi, 2013). Başka bir çalışmada ekonomik düzeyin spor yapmanın önünde orta düzey bir engel olduğu belirtilmektedir (Özdiç, 2005). Sporun fiziksel, ruhsal ve toplumsal gelişimde de önemli bir olgu olması gerçeği düşünüldüğünde spora yönelik tutumu anlamlı şekilde etkileyen sosyal güvence varlığının tüm öğrenciler için sağlanmasının önemli olduğu durumu ortaya çıkmaktadır.

İlk ve acil yardım teknikerlerinin gerek öğrenciliklerinde gerekse çalışma yaşamlarında sporu sosyal yaşamlarının bir parçası olarak görmeleri ve yaşamsal alışkanlık durumuna getirmeleri bir zorunluluktur. Eforlu uygulamalar için spor yapmanın gerekli olduğunu düşünen öğrencilerin ölçeğin tüm alt boyutlarından ve ölçek toplamından, düzenli spor yapan öğrencilerin ise psikososyal gelişimlerinin ve spora yönelik tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi. Yapılan çalışmalarda spor yapan öğrencilerin spora yönelik tutumlarının, spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Kangalgil ve ark., 2006; Singh ve Devi, 2013; Özdiç, 2005).

Çalışmada beden eğitimi derslerinin ve spor yapmanın genel olarak spora yönelik tutum, alt boyut olarak psikososyal, fiziksel ve zihinsel gelişim için oldukça önemli olduğu belirlendi. Çalışma grubu için fiziksel yeterlilik ve spor yapma mesleki zorunluluğa rağmen özellikle mezunların mevcut öğrencilere göre daha az spor yaptığı belirlendi. Düzenli spor yapanların spora yönelik tutumları ve psikososyal gelişimleri yüksek bulundu. Çalışmada mezunların çalıştıkları kurumlarda hem çalışan sağlığı hem de mesleki devamlılık için spor yapma konusunda desteklenmesinin önemi tespit edildi.

ÖNERİLER

Çalışma bir kampus üniversitesi İlk ve Acil Yardım Programı öğrencileri ve mezunlarıyla yapıldı. Bu çalışmanın daha sağlıklı sonuç verebilmesi ve mezuniyet sonrası spor yapmanın gerekliliğini tespit edebilmek için diğer üniversitelerle aynı program öğrenci ve mezunlarıyla çok merkezli olarak yapılması önerilebilir. Ayrıca sonraki çalışmalarda haftanın belirli günlerinde spor egzersizleri dahil edilerek bu egzersizlerin fiziksel, zihinsel ve psikolojik gelişmelerine olan etkilerinin araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Arabacı, R., Çankaya, C. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel aktivite düzeylerinin araştırılması. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 1-15.

Baş, Y. F., Arslan, B., Türker, Y. (2016). Beden kitle indeksi düşük kişilerin biyopsikososyal yönden değerlendirilmesi. *Türk Aile Hek Derg*, 20(2), 64-71.

Cerit, C., Yıldız, M., Candan, S. (2006). Psikotik bozukluğu olan ve antipsikotik ilaç kullanan hastalarda obezite sıklığı ve bir yılın sonunda kilo değişimi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 16, 233-238.

Crawford, J. M. (2007). Factors associated with back problems among emergency medical technicians. *American Journal of Industrial Medicine*, 50, 464-69.

Crill, M. T., Hostler, D. (2005). Back strength and flexibility of EMS providers in practicing prehospital providers. *J Occup Rehabil*, 15, 105-111.

Deveci, A., Demet, M. M., Özmen, B., Özmen, E., Hekimsoy, Z. (2005). Obez hastalarda psikopatoloji, alesitimi ve benlik saygısı. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 6, 84-91.

Eren, İ., Erdi, Ö. (2003). Obez hastalarda psikiyatrik bozuklukların sıklığı. *Klinik Psikiyatri*, 6, 152-157.

Göksel, A. G., Caz, Ç., Yazıcı, Ö. F., İkizler, H. C. (2017). Farklı bölümlerdeki öğrencilerin spora yönelik tutumlarının karşılaştırılması: Marmara Üniversitesi örneği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi Journal of Sports and Performance Researches*, 8(2), 123-134.

Göktaş, N. K., Şentürk, H. E. (2019). Spor lisesi öğrencilerinin okul iklimi algıları ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Spormetre*, 17(3), 78-92.

<http://ebs.cu.edu.tr/?upage=myo&page=bol&f=26&b=901&ch=1&yil=2017&lang=tr>, Çukurova Üniversitesi Eğitim Öğretim Bilgi Sistemi. Erişim tarihi: 9.9.2018.

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/03/20090326-4.htm>. Sağlık Bakanlığı, Ambulans ve Acil Bakım Teknikerleri ile Acil Tıp Teknisyenlerinin Çalışma Usul ve Esaslarına Tebliği, 26 Mart 2009. Sayı: 27181. Erişim tarihi: 9.9.2018.

<https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/YKS/KosulveAciklamalar07082018.pdf> ÖSYM Kılavuzu. (2018). Özel Koşul ve Açıklamalar 233.madde. Erişim tarihi: 28.03.2020.

Jones, A. Y., Lee, R. Y. (2005). Cardiopulmonary resuscitation and back injury in ambulance officers. *Int Arch Occup Environ Health*, 78, 332- 336.

Kangalgil, M., Hünük, D., Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.

Kayısoğlu, N. B., Yuksel, Y. (2016). Physical education and sports students' education quality satisfaction level. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 18(1), 25-30.

Kayri, M. (2009) Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri The multiple comparison (post-hoc) techniques to determine the difference between groups in researches. *Firat University Journal of Social Science*, 19(1), 51-64.

Kızıl, M., Üstünkarlı, N., Erginer, D. K., Şemin, M. İ. (2016). İzmir 112 ambulanslarında çalışan paramedik ve acil tıp teknisyenlerinin anksiyete düzeyleri ve iş stresörleri. *Hastane Öncesi Dergisi*, 1, 43- 54.

Koçak, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları: bir ölçek geliştirme çalışması. *Ankara Üniv Spor Bil Dergisi*, 12(1), 59-69.

Koçbaşaran, Y. (2017) Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(47), 480-495.

Kow, D., Aw, T. C. (2003). Surveillance in occupational health. *Occup. Environ Med*, 60, 705-710.

Lin, H. Y., Huang, C. K., Tai, C. M., Lin, H. Y., Kao, Y. H., Tsai, C. C., Hsuan, C. F., Lee, S. L., Cfi, S. C., Yen, Y. C. (2013). Psychiatric disorders of patients seeking obesity treatment. *BMC Psychiatry*, 13, 1-8.

Maguire, B. J., O'Meara, P. F., Brightwell, R. F., O'Neill, B. J. Fitzgerald, G. J. (2014). Occupational injury risk among australian paramedics: an analysis of national data. *Medical Journal of Australia*, 200(8), 477-480.

- Önal, Ö. (2015). Acil sağlık istasyonlarında çalışan personelin mesleki risk durumları. *Journal of Contemporary Medicine*, 5(4), 239-244.
- Özdiñç, Ö. (2005). Çukurova Üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 77-84.
- Pla,t M. J., Frings-Dresen, M. H., Sluiter, J. K. (2011). A systematic review of job-specific workers' Health surveillance activities for fire-fighting, ambulance, police and military personnel. *Int Arch Occup Environ Health*, 84(8), 839-857.
- Pullman, A. W., Masters, R. C., Zalot, L. C. (2009). Effect of the transition from high school to university on anthropometric and lifestyles variables in males. *Journal of Applied Physiology, Nutrition and Metabolism*, 34(2), 162-171.
- Singh, R. K. C., Devi, K. S. (2013). Attitude of higher secondary level student towards games and sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 2(4), 80-85.
- Şener, A., Aydoğan, A., Çebi, M., Çınarlı, T., Koç, Z. (2018). Paramedik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile beden kitle indeksleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56).
- Şentürk, H. E. (2015). Sportif tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8-18.
- Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S., Gökdağ, M. (2016). İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi örneği). *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 2(1), 48-59.
- Türkmen, S., Çelik, A., Tunar, M., Tok, İ., Tatlıbal, P., Ada, E. N. D. (2010). Paramedik program öğrencilerinde beden eğitimi ve güç geliştirme dersinin vücut kompozisyonu ve fiziksel performans üzerine etkileri. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 125-130.
- Yıldırım, S. A., Gerdan, S. (2017). Hastane öncesi acil sağlık çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği kapsamındaki mesleki riskleri. *Hastane Öncesi Dergisi*, 2(1), 37-49.